

Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket

Forest certification as an instrument for improved silviculture within the private forestry

Gun Lidestav och Solveig Berg Lejon

Arbetsrapport 252 2009

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för skoglig resurshushållning
S-901 83 UMEÅ
www.srh.slu.se
Tfn: 018-671000

ISSN 1401-1204
ISRN SLU-SRG-AR-252-SE

Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket

*Forest certification as an instrument for improved silviculture
within the private forestry*

Gun Lidestav och Solveig Berg Lejon

Arbetsrapport 252 2009

Förord

I föreliggande rapport presenteras preliminära resultat från forskningsprojektet ”Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket” vilket finansierats med medel ur Erik Rönnerbergs fond. Inom projektets ram kommer även Projektet kommer även att publicera resultat från fördjupade analyser i någon vetenskaplig tidskrift samt i form av ett FaktaSkog nummer.

Umeå i juni 2009

Gun Lidestav

Innehåll

Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket.....	2
Bakgrund	2
Syfte och avgränsning	4
Material och metod.....	4
Resultat.....	6
Diskussion och slutsatser	12
Referenser.....	14
Bilaga 1	15
Bilaga 2	221

Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket

Bakgrund

I spåren av internationella och nationella miljöpolitiska diskussioner har en stor del av den svenska skogsmarken kommit att skogscertifieras enligt någon av de standarder som utvecklats sedan början av 1990-talet. Skogscertifieringen av ett uthålligt skogsbruk förordar ett ansvarstagande för vår miljö, ett socialt ansvarstagande, en uthållig produktion och ett livskraftigt bruk av skogar både med avseende på ekonomi, ekologi och sociala aspekter. Drygt 10,4 miljoner hektar är i dag skogscertifierade enligt FSC (Forest Stewardship Council; <http://www.fsc-sverige.org/Statistik/CertifikatSverige/tabid/88/Default.aspx>) och knappt sju miljoner hektar enligt PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes; <http://www.pefc.se>). Detta gör Sverige till det mest skogscertifierade landet i Europa. Medan det framför allt är de stora markägarna som anslutit sig till FSC utgör PEFC det främsta alternativet för skogsägare med mindre och medelstora fastigheter (familjeskogsbruket), skogsentreprenörer samt köpsågverken. Det finns dock inget formellt hinder för en liten skogsägare att välja FSC-standarden och vice versa, och på senare tid har även ett antal stora skogsägare anslutit sig till PEFC. För stora skogsägare, entreprenörer och virkesorganisationer som uppfyller FSC- respektive PEFC-standarden utfärdas direktcertifikat, medan gruppcertifikat utfärdas för paraplyorganisationer (exv en skogsägarförening) med anslutna mindre skogsägare, entreprenörer och virkesorganisationer. Skogsägare som gruppcertifierar sitt skogsbruk tecknar ett avtal om skogscertifiering genom FSC respektive PEFC med en paraplyorganisation. Genom avtalen förbinder sig skogsägaren att följa den gällande skogsbruksstandarden som bl a innebär att minst 5 % av skogen avsätts för att skapa höga naturvärden i framtiden. För PEFC skogscertifiering gäller vidare att skogsägare med mer än 20 ha produktiv skogsmark skall upprätta och följa en s k Grön skogsbruksplan. Sammantaget innebär de åtaganden som görs inom ramen för skogscertifieringen förändringar i skogsbruket som reducerar de potentiella avverkningsnivåerna jämfört med tidigare skogsbruksprinciper (Lundström *et al* 1997, Skogsstyrelsen 2000, Jacobsson 2002). Enligt Eriksson *et al* (2006) kan en anpassning till FSC-standarden på all skogsmark i Sverige medföra en betydande minskning av virkesutbudet om inte skogsägarna genom avsevärt höjda virkespriser motiveras att investera i eller vidta sådan produktionshöjande åtgärder som ryms inom skogscertifieringsstandarden. Även om FSC standarden uppfattas som något mer krävande än PEFC, är resonemanget giltigt för båda

skogscertifieringssystemen. Intressant i sammanhanget är att exempelvis Södra skogsägarna, som framgångsrikt lanserat PEFC bland sina medlemmar använder högre virkespris till skogsägaren som ett av ”försäljningsargumenten” (Ek 2004). Enligt Ek (2004) är det också prisskillnaden mellan skogscertifierat och icke-skogscertifierat virke som gjort att flest skogsägare inom Södra valt att låta skogscertifiera sig. Samtidigt kan de Gröna skogsbruksplanerna, som är en central komponent i skogscertifieringen för skogsfastighet > 20 ha, utgöra ett verksamt medel för en mer planmässig och produktionshöjande skogsskötsel. Detta kan i sig höja avverkningsbenägenheten och öka det faktiska utbudet av skogsråvara. Det är också detta som används som bärande argument i marknadsföringen av de Gröna skogsbruksplanerna. ”Det finns en metod som kan förena ett effektivt skogsbruk med hög avkastning med naturhänsyn. Det kallas grön skogsbruksplan. En sådan plan är en investering för framtiden.” (<http://www.sodra.com/sv/verksamheter/Skogliga-tjanster/Gron-skogsbruksplan> 2007-11-15).

Vilka skogsägare är det då som valt att skogscertifiera sina skogsfastigheter och på vilket sätt har detta faktiskt påverkat skogsbruket på de enskilda fastigheterna? När Ek (2004) i en attitydundersökning av Södra skogsägarnas medlemskår, jämfört de som låtit skogscertifiera sina skogsfastigheter med de som inte skogscertifierat sina innehav, har han funnit en rad intressanta skillnader. Medlemmar med skogscertifierade skogsinnehav är i genomsnitt något yngre och har avsevärt större skogsfastigheter. I förhållande till medlemskåren som helhet är män och åbor något överrepresenterade bland de skogscertifierade. Mest intressant är dock att majoriteten av de skogscertifierade menar att skogscertifieringen inte påverkat deras sätt att bruka skogen. Liknande resultat har redovisats av Söderkvist (2002) i en mer generell attitydundersökning. Farhågorna om minskade avverkningsvolymmer i enlighet med exv den Eriksson *et al's* (2006) scenarioanalys kan därmed ifrågasättas. Å andra sidan finns också anledning att, av i första hand metodmässiga skäl, vara mycket försiktig med tolkningen av resultaten i de genomförda attitydundersökningarna. De ena skälet är att antalet tillfrågade skogsägare är relativt litet, det andra skälet är att man kan befara att de som valt att låta skogscertifiera sitt innehav har gjort det utifrån föreställningen att de redan innan bedrev ett skogsbruk som förenade naturhänsyn och ekonomisk avkastning.

Man får heller inte glömma att det finns olika intressen och motiv till att bejaka skogscertifieringen. Enligt Klingberg (2003) kan orsakerna till skogsägarens/skogsföretagets intresse för skogscertifiering hänföras till tre motiv. I) Det kan utgöra ett verksamt instrument

för förbättrad skogsskötsel i såväl ekologiskt, ekonomiskt som socialt avseende. II) Det kan ses som ett instrument för kommunikation med företagets kunder och/eller konsumenter i vid bemärkelse. III) Det kan ingå i ett maktspel om marknader och/eller inflytande avseende skogsbrukets.

Syfte och avgränsning

Ur ett hållbarhetsperspektiv är det givetvis det förstnämnda motivet som bör vara det primära och det är också detta som utgör utgångspunkten för föreliggande studie. Denna avgränsning innebär vidare att vårt intresse fokuseras på enskilt privat skogsbruk (alltså skogsägare utan eller med begränsat direkt intresse för de två sistnämnda motiven). Syftet är således att undersöka om skogscertifieringen utgör ett instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket, d.v.s *sköts skogscertifierade skogfastigheter annorlunda än icke-skogscertifierade fastigheter*. Vi avser även att undersöka om det *finns vissa gemensamma drag hos de skogsägare som skogscertifierar respektive inte skogscertifierar sina fastigheter, och då även om skogscertifieringen är en följd av ett visst beteende eller ej*.

Då tidigare undersökningar (se ex v Törnqvist 1995, Ingemarsson 2004, Lidestav & Nordfjell 2005, Berlin et al 2006) visat att skogsägarkåren är mycket heterogen är det angeläget att identifiera kategorier av skogsägare med liknande skogsbruksbeteende utifrån synbara karaktäristika (registervariabler). Därför har skillnader i skogscertifieringsgrad undersökts beroende på innehavets storlek, skogsägarens ålder, kvinnor respektive män, åbo respektive utbo och om självverksamhet förekommer eller ej. På motsvarande sätt har genomförda skogsvårds- och avverkningsåtgärder på brukningsenheterna analyserats (kategoriserats) och ställas i relation till skogscertifiering eller ej.

Material och metod

Undersökningen genomfördes med hjälp av data från databasen *Fortlöpande markägareanalys* (<http://www.slu.se/?id=198>). I databasen finns ett enkätmaterial för åren 1992-2006 som insamlats med hjälp av årliga intervjustödda enkäter (Ett exempel på enkätformulär återfinns i bilaga 1) till ett stratifierat urval av landets skogsfastigheter efter län och fastighetsareal¹ (Lidestav et al 1993; Lidestav & Lindén 1996). I tabell 1 redovisas populations- respektive stickprovsstorlek, antalet svarande och svarsfrekvens (%) för åren 1999-2006 avseende både

¹ Arealklasser för åren 1999-2003 var 5-25 ha, 25-49 ha, 50-99 ha, 100-199 ha, 200-399 ha, 400-999 ha och ≥ 1000 ha och för åren 2004-2006 arealklasserna 5-49 ha, 50-199 ha, 200-999 ha och ≥ 1000 ha.

skogscertifierade och ej skogscertifierade brukningsenheter. Den intervjubaserade enkäten har genomförts av Skogsstyrelsen med avseende på avverkning och skogsskötselåtgärder.

Med avseende på skogscertifiering finns i databasen uppgifter från och med år 1999. Det innebär att databasen innehåller uppgifter om skogscertifiering eller ej för ca 14 000 fastigheter, och det är således dessa fastigheter som berörs av denna studie. För övrigt innehåller databasen uppgifter om ägarens kön, ålder och om denne är åbo eller utbo och i vilken utsträckning självverksamhet förekommer på fastigheten. Med avseende på skogsskötsel finns uppgifter om areal och volym för förnygringsavverkning, gallring, övrig avverkning samt areal, röjning, markberedning, plantering, hjälpplantering, sådd och gödsling. Genom att koppla åtgärdsaktivitet till skogscertifiering och ägarkaraktäristika har vi försökt klargöra om kategorierna skogscertifierade och ej skogscertifierade skogar skiljer sig åt.

För att utreda om skogsägare verkligen ändrat sitt skogsskötselbeteende som en följd av skogscertifieringen eller om skogscertifieringen bara sorterar ut en grupp med annorlunda beteende, fick de skogsägare som i det tidigare materialet för åren 2005-2006 uppgett att deras fastigheter är skogscertifierade en kompletterande enkät med frågor rörande skogscertifieringen. Av de 637 som angett att deras brukningsenhet var skogscertifierad fördelade sig de svarande med 226 stycken för år 2005 respektive 223 för år 2006 och med en svarsfrekvens på 71 % .

Tabell 1 Totala antalet i populationen, stickprovet, antalet svarande och svarsfrekvens för åren 1999-2006.

Verksamhetsår	Populationsstorlek	Stickprovsstorlek	Antal svarande	Svarsfrekvens (%)
1999	202 480	2235	1902	85
2000	200 379	2237	1864	83
2001	199 458	2239	1919	86
2002	199 194	2236	1911	86
2003	199 569	2247	1923	86
2004	198 056	2240	1192	53 ²
2005	197 033	2229	1732	78
2006	196 169	2192	1680	77

² Den låga svarsfrekvensen för enkäten avseende verksamhetsåret 2004 torde vara en effekt av stormen Gudrun.

Resultat

En analys av skogscertifieringsgraden gjordes inom par av skogsägarkategorier för åren 1999-2006. Kategorierna utgjordes av självverksamma eller icke självverksamma, män och kvinnor och åbor och utbor. Total omfattade analysen 11 665 brukningsenheter, varav 1 955 var skogscertifierade. Självverksamma män och åbor är genomgående mer benägna att skogscertifiera sina innehav än icke självverksamma, kvinnor och utbor. För samtliga undersökta kategorier finns ett tydligt mönster där skogscertifieringsgraden ökar med storleken på fastigheten (Tabell 2). Enda undantaget är kvinnliga skogsägare där skillnaderna mellan de större arealstorlekarna är marginell. Om detta beror på att kvinnors skogsinnehav generellt sett är mindre än mäns (Lidestav and Nordfjell 2005) har inte undersökts i detta arbete. Emellertid kan ytterligare studier med hjälp av databasen ge svar på denna fråga.

Tabell 2 Grad av skogscertifiering efter arealklass och ägarkategori (%)

Arealklass (ha)	Själv- verksamhet		Kön		Bor på brukningsenheten		Alla
	Ja	Nej	Kvinnor	Män	Ja	Nej	
5-49	9	5	6	8	8	7	8
50-199	20	14	16	19	18	17	18
200-999	24	19	19	24	23	21	22
≥1000	34	31	18	39	38	33	32

Andelen skogsägare i de angivna åldersklasserna är relativt jämt fördela över klasserna med undantag för den lägsta åldersklassen (18-24 år), men här återfinns endast 12 stycken skogsägare (Tabell 2). De största skillnaderna i åldersfördelning mellan ägare inom kategorierna skogscertifierade respektive ej skogscertifierade brukningsenheter återfinns i ålderskategorierna 25-54 år och 65 år och äldre. I åldersklassen 25-54 år återfinns 35 % av ägarna bland de skogscertifierade brukningsenheter till skillnad från de med ej skogscertifierade brukningsenheter som representeras av 25 %. I åldersklassen 65 år och äldre återfinns en större andel ägare inom kategorin ej skogscertifierade brukningsenheter med 45 % jämfört med kategorin skogscertifierade brukningsenheter som har 34 % i åldersklassen. Ägare till skogscertifierade brukningsenheter är med andra ord generellt sett yngre än de som inte låtit certifiera sin skog.

Tabell 3 Åldersfördelning (%) för ägare till skogscertifierade respektive icke skogscertifierade (%)

Ålder	Skogscertifierad	
	Ja	Nej
18 – 24 år	(0,5) 0,0	(99,5) 0,1
25 – 54år	(14,7) 34,9	(85,3) 25,3
55 – 64år	(11,7) 31,2	(88,3) 29,5
65 år -	(10,4) 33,9	(89,6) 45,0

Av samtliga skogscertifierade brukningsenheter är 88 % skogscertifierade enligt PEFC-standard. Skogscertifieringsgraden enligt PEFC varierar mellan skogsägarföreningarnas regioner. Inom region Södra skogsägarna är 19 % av brukningsenheterna skogscertifierade, medan det inom region Norrskog, Mellanskog och Norra skogsägarna är 7, 5 respektive 2 % av brukningsenheterna som är skogscertifierade. Eftersom antalet brukningsenheter inom region Södra skogsägarna är störst återfinns här 73 % av de PEFC skogscertifierade fastigheterna.

För att beskriva den ”typiske skogsägaren”, användes samma arealklasser som för det stratifierade urvalet för åren 2004-2006. Dessutom kategoriserades skogsägarna i skogscertifierade och icke skogscertifierade, och de skogscertifierade i de tre standarderna för skogscertifiering – PEFC, FSC och andra standarder. En för PEFC-standard representativ skogsägare är en man, boende på fastigheten och med en fastighetsareal i storleksintervallet 50 till 199 ha. Detsamma gäller för skogsägare anslutna till FSC, som dock är förhållandevis få i materialet. En typisk skogsägare med en icke skogscertifierad brukningsenhet karaktäriseras av en man boende på fastigheten, men med en fastighetsareal på 5-49 ha.

En avsevärt större andel ägare med skogscertifierade brukningsenheter än icke skogscertifierade brukningsenheter har utfört avverknings- och skogsvårdsåtgärder under perioden 1999-2006 (Tabell 4).

Tabell 4 Andel brukningsenheter (%) som redovisat skogsskötselaktivitet

Skogsskötselaktivitet	Skogscertifierad	
	Ja	Nej
Slutavverkning	32	17
Gallring	50	29
Röjning	51	32
Markberedning	18	7
Plantering	31	12
Övrig avverkning	52	44

Av tabell 4 framgår att aktiviteten på skogscertifierade brukningsenheter genomgående är högre än på icke certifierade. Aktiviteten förefaller dock minska med tiden då de som varit skogscertifierade 5 år eller mer har en avsevärt lägre aktivitets mätt som åtgärddar areal i relation till total areal (Tabell 5).

Tabell 5 Andel åtgärdad areal av total Skogscertifieringsperioden efter aktivitetsgrad för åren 2005-2006 (%)

Aktivitetsgrad	Skogscertifieringsperiod	
	≤ 5 år	> 5år
<i>Åtgärdad area/Total areal</i>		
Slutavverkning	21	12
Gallring	20	18
Röjning	42	26
Maskinell markberedning	17	7
Plantering	28	11

Analysen av data från den uppföljande enkäten till enbart skogcertifierade brukningsenheter (2005-2006) ger vid handen att motiven för certifiering skiljer sig något åt mellan södra respektive norra Sverige. I söder anger en majoriteten av skogsägarna att det är miljömässiga respektive ekonomiska orsakerna som är de främsta anledningarna till beslutet om skogscertifieringen. I den norra Sverige är det däremot påverkan från skogsägarföreningar som är den vanligaste anledningen. Mindre till att brukningsenheten skogscertifierats (Tabell 6).

Tabell 6 Skogsägarnas motiv ³ till att låta skogscertifiera sin brukningsenhet efter region⁴ (%)

Motivering	Södra		Norra		Alla
Miljömässiga orsaker	(92)	36	(8)	24	34
Ekonomiska orsaker	(91)	38	(9)	29	36
Moraliska orsaker	(84)	6	(16)	10	7
Påverkan från skogsägarförening	(80)	20	(20)	38	22

Generellt sett har moraliska orsaker och påverkan på skogsägarförening mindre betydelse i jämförelse med de miljömässiga och ekonomiska orsakerna för skogscertifieringen (Tabell 7). Enda undantaget är skogsägare med små brukningsenheterna, där det istället är de moraliska orsaker och påverkan från skogsägarförening som är avgörande för skogscertifieringen. Intressant är att notera skillnaden mellan stora respektive små brukningsenhet. De miljömässiga och ekonomiska orsakerna är avgörande betydelse för stora brukningsenheter, emedan de har ringa eller ingen betydelse för små brukningsenheter. Kvinnor anser i lika stor utsträckning som män att de ekonomiska orsakerna är betydelsefulla vid beslut om skogscertifiering. För männen spelar även de miljömässiga orsakerna större roll än för kvinnorna. För de självverksamma och ej självverksamma har de miljömässiga respektive de ekonomiska orsakerna i stort sätt samma betydelse för skogscertifieringen.

Tabell 7 Motiv till skogscertifiering efter kategorier kvinnor, män, åbor, utbor, självverksamma, icke självverksamma, stor respektive liten areal⁵ (%)

Motivering	Kvinnor	Män	Åbor	Utbor	Självverksam	Icke Självverksam	Stor areal	Liten areal
Miljömässiga	37	49	39	37	48	40	54	0
Ekonomiska	50	49	42	34	51	44	54	0
Moraliska	12	8	7	8	9	10	10	30
Påverkan från skogsägarförening	27	31	27	17	31	26	30	85

Tabell 8 visar att skogskötselaktiviteten totalt sett inte förändrats inom respektive kategori. Däremot har kvinnor, självverksamma skogsägare och skogsägare med små brukningsenheter en högre aktivitet än sina ”jämförelsepar”.

³ Frågeställningen gav skogsägaren möjlighet att ange flera alternativa orsaker till skogscertifieringen. (Bilaga 2)

⁴ Norra regionen omfattar Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Södra regionen övriga län.

⁵ Stor areal: 200 ha eller större. Liten areal: 5–199 ha

Tabell 8 Förändring i skogsköteselaktivitet efter kvinnor, män, åbor, utbor, självverksamma, icke självverksamma, stor respektive liten areal (%)

Förändring i skötselaktivitet	Kvinnor	Män	Åbor	Utbor	Självverksam	Icke självverksam	Stor areal	Liten areal	Alla
Blivit aktivare	36	28	29	29	32	20	25	31	31
Ingen förändring	53	65	63	66	65	58	68	62	66

När det gäller uppfattningar om skogscertifieringens inverkan på skogsbrukets lönsamhet visar det sig att 37 % av skogsägarna menar att skogscertifieringen har haft en positiv effekt, emedan 28 % anser att den inte haft någon inverkan alls (redovisas ej i tabellform).

Tabell 9 Andelen skogsägare som vid avverkning tagit hänsyn till gällande miljöstandarder, jämfört med före skogscertifieringen (%)

Gällande miljöstandarder	Procent
Områden avsatta för naturvårdsändamål	70
Nyckelbiotoper	58
Områden med höga naturvärden	69
Blöt skogsmark och dikning	56
Kant / Skyddszoner / Hänsynsytor	67
Naturvärdesträd / Utvecklingsträd	75
Död ved	72
Lövträd	73
Bränning	6
Landskapsekologi och viltvård	42
Kulturmiljö	45
Rennäringen	2

En övervägande majoritet (76 %) av skogsägarna uppger att skogscertifieringen är ett bra sätt att uppnå ett bärkraftigt skogsbruk. Speciellt intressant för skogsägarna är att skogscertifieringen säkerställer en god balans mellan skogsproduktion, miljövård och sociala intressen (Tabell 10).

Tabell 10 Andelen skogsägare som anser att skogscertifieringen är ett bra sätt att uppnå ett bärkraftigt skogsbruk (%)

Alternativ för ett bärkraftigt skogsbruk	Procent
<i>Ja</i> – annars skulle marknaden bojkotta skogsprodukter	9
– det ger oss skogsägare bättre betalt för vårt virke	16
– skogscertifieringen säkerställer en god balans mellan skogsproduktion, miljövård och sociala intressen	35
– skogscertifieringen innebär att miljövärdena uppvärderas	16
<i>Nej</i> – vi skogsägare skulle ändå få avsättning för våra skogsprodukter	2
– priset på skogscertifierade skogsprodukter är för lågt	10
– skogscertifieringen innebär att miljöintressena övervärderas	1
– skogsvårdslagen är tillräckligt för att säkerställa balansen mellan skogsproduktion, miljövård och sociala intressen	5

Andelen skogsägare som uppgett att de hade en positiv inställning till skogscertifieringen, ökade från 65 % före skogscertifieringen till 85 % efter genomförd skogscertifiering (Tabell 11). Av de 29 % som före skogscertifieringen uppgav att de inte hade någon uppfattning angav 68 % att de var positivt inställda efter skogscertifieringen, medan 26 % svarade att de inte hade någon uppfattning och 6 % vara negativt inställda till skogscertifieringen.

Tabell 11 Inställning till skogscertifiering före respektive efter skogscertifieringen (%)

Inställning	Före	Efter
Positiv	65	85
Ingen uppfattning	29	9
Negativ	4	4

Även om majoriteten av skogsägarna menar att man inte förändrat sig med avseende på skötselaktivitet så har skogscertifieringen generellt sett ökat aktiviteten. Skogsägarna vars målsättning är ”välskötta skogar” har förändrat sig något mer än de med god ekonomisk avkastning som målsättning (Tabell 12).

Tabell 12 Aktivitetsgrad efter genomförande av skogscertifieringen, fördelad efter målsättning med skogsbruket och kategori kvinnor, män, åbor, utbor, självverksamma, icke självverksamma, stor respektive liten areal (%)

Målsättning med skogsbruket och kategori	Har blivit aktivare	Ingen förändring
<i>God ekonomisk avkastning</i>		
0-99 ha	18	51
≥ 100 ha	8	20
Man	20	63
Kvinna	6	8
Åbor	23	62
Utbor	3	10
Självverksam	23	59
Icke självverksam	2	12
Söder	23	3
Norr	31	5
<i>Välskötta skogar</i>		
0-99 ha	27	42
≥ 100 ha	8	22
Man	24	51
Kvinna	12	13
Åbor	27	53
Utbor	9	11
Självverksam	29	51
Icke självverksam	7	12
Söder	63	8
Norr	56	8

Diskussion och slutsatser

Då resultaten i föreliggande rapport baseras på enkätdata, där skogsägarnas egna uppgifter och uppfattningar utgör primärdata, kan tillförlitligheten i objektiv mening givetvis diskuteras. Å andra sidan har enkäter angående det Småskaliga skogsbruket genomförts⁶ sedan 1992 med samma urvalsförande och i stort sett samma. Således innehåller databasen för *Fortlöpande markägaranalys* en unik uppsättning data även sett ur ett internationellt perspektiv. Vidare har den intervjubaserade enkäten som Skogstyrelsen årligen genomför en förhållandevis hög svarsfrekvens, både nationellt och internationellt sett, och som i genomsnitt motsvarar ca 80 % för åren 1999-2006. Anledningen till den höga svarsfrekvensen måste anses beror på det arbete som Skogstyrelsens konsulenter gör vid insamlandet av enkätsvaren. I och med att enkäten stöds med en intervju bör även kvalitén på data håll en hög standard även om man inte bör bortse från risken för s k ”intervjuareffekt”, d v s att skogsägaren vid

⁶ Av SCB 1992-02 och Skogstyrelsen 2003-

intervjutillfället försöker vara konsumenten ”till lags” och ”förskönar” sina uppgifter gällande skogsbruket. Vidare kan konstateras att svarsfrekvensen även för den uppföljande enkäten är hög.

Våra analyser av det mer generella enkätmaterialen från databasen Fortlöpande markägareanalys” visar på relativt stora regionala skillnader i certifieringsgrad, liksom skillnader mellan olika kategorier av skogsägare, främst med avseende på kön. Generellt sett är det även så att certifieringsgraden ökar med storlek på fastigheten.

Mest intressant är dock att majoriteten av de skogscertifierade menar att skogscertifieringen inte påverkat deras sätt att bruka skogen. Liknande resultat har redovisats av Söderkvist (2002) i en mer generell attitydundersökning. Farhågorna om minskade avverkningsvolymmer i enlighet med Eriksson et al (2006) scenario-analyserna kan därmed ifrågasättas.

Avslutningsvis bör poängteras att det i denna rapport endast redovisas resultat som procentandelar i tabellform utan redovisning av formella statistiska test för att påvisa om det föreligger några signifikanta skillnader mellan kategorier av data. Dessa tester är dock genomförda och kommer att presenteras i en vetenskaplig artikel.

Referenser

- Berlin, C. Lidestav, G. & Holm, S. 2006. *Values Placed on Forest Property Benefits by Swedish NIPF Owners: Differences between Members in Forest Owner Associations and Non-members*. Small-scale Forest Economics Management and Policy, 5:83 – 96.
- Databasen Fortlöpande markägaranalys: (<http://www.slu.se/?id=198>) .
- Ek, J. 2004. *Certifiering och gröna skogsbruksplaner idag och i framtiden*. Alnarp. Examensarbete 63. Inst f sydsvensk skogsvetenskap, SLU, Alnarp
- FSC - Forest Stewardship Council:
<http://www.fsc-sverige.org/Statistik/CertifikatSverige/tabid/88/Default.aspx>)
- Ingmarsson, F. 2004. *Small-scale forestry in Sweden – owners' objectives, silvicultural practices and management plans*. Swedish University of Agricultural Sciences, dept of Forest Products and Markets. Dissertation. Acta Universitatis Agriculturae Sueciae Silvestria 318.
- Klingberg, T. 2003. *Certification of Forestry: A small-scale forester perspective*. Small-Scale Forest Economics, Management and Policy 2(3):409-421.
- Lidestav, G. & Lindén, H. 1996. *Förslag till metod för bestämning av prestationstal mm vid självverksamhet i småskaligt skogsbruk*, Skogsstyrelsen, Jönköping, Rapport nr 4.
- Lidestav, G. & Nordberg, L. & Borg, S, & Sollander, E. 1993. *Förbättrad sysselsättningsstatistik i skogsbruket* Skogsstyrelsen, Jönköping. Rapport nr 9.
- Lidestav, G. & Nordfjell, T. 2005. *A Conceptual Model for understanding Social Practices in Family Forestry*. Small-scale Forest Economics Management and Policy, 4:391 – 408
- Ljusk Ola Eriksson & Ola Sallnäs & Göran Ståhl. 2006. *Forest certification and Swedish wood supply*. Forest Policy and Economics. 5:452-463.
- Lundström, A. & Nilsson, P. & Ståhl, G. 1997. *Certifieringens konsekvenser för möjliga framtida uttag av industri- och energived*. En pilotstudie. SLU, Institutionen för skoglig resurshushållning och geomatik.
- PEFC - Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes: (<http://www.pefc.se>)
- Skogsstyrelsen. 2000. *Skogliga konsekvensanalyser 1999*. Rapport nr 2, Jönköping
- Söderkvist, K. 2002. *Att vara eller inte vara certifierad? – Det är frågan. En enkätstudie av privata skogsägare i Sverige och deras attityd till skogscertifiering*. Examensarbete nr 5. Institutionen för skogsskötsel, SLU, Umeå
- Södra skogsägarnas Gröna skogsbruksplan:
(http://www.sodra.com/sv/verksamheter/Skogliga-tjanster/Gron-skogsbruksplan_2007-11-15).
- Törnqvist, T. 1995. *Skogsrikets arvingar. En sociologisk studie av skogsägarskapet inom privat, enskilt skogsbruk*. (A sociological study of the ownership in private forestry). SAMU. No. 6. 423 pp. (In Swedish)

Analysenheten
551 83 Jönköping

Löpnr:

A Produktiv skogsmarksareal

på brukningsenheten den 31 dec 2006 var _ _ _ hektar. (Se nedan vilka fastigheter som ingår)

B Självverksamhet 2006

i avverkning och/eller skogsvård under året

- Ja
 Nej

C Certifiering

Var skogsbruket den 31 december 2006 certifierat ?

☐ Ja, enligt FSC (Forest Stewardship Council)	→	Hur länge har skogsbruket varit certifierat?
☐ Ja, enligt PEFC (Pan European Forest Certification)	→	☐ 5 år eller mindre
☐ Ja, med annan standard	→	☐ Mer än 5 år
☐ Nej		

Fastigheter som ingår i brukningsenheten : <<fastighetsbeteckn.1>> <<fastighetsbeteckn.45>>

Har du frågor om undersökningen eller vill meddela ändringar, kontakta
Skogsstyrelsen i <<Distriktnamn>> telefon: <<Telefon_distr>>

Avverkning, skogsvård och självverksamhet på brukningsenhetens fastigheter 2006

I avsnittet redovisas all avverkning och skogsvård som utförts på fastigheterna under året, oavsett om arbetet skett som självverksamhet (egen regi) eller i annans regi.

Beträffande avverkning redovisas både virke som sålts och ved m.m. för eget bruk. Rotposter och avverkningsuppdrag redovisas först när avverkning skett.

Avverkade volymer anges i skogskubikmeter, m³sk. Om du har avverkade volymer angivna i andra sorter kan de räknas om till m³sk med omräkningstalen i rutan här till höger.

Till självverksamhet (egen regi) räknas arbete som utförts av skogsägaren/ägarna med familjemedlemmar och av ägaren fast eller tillfälligt direkt anställd personal.

OBS! För företag, kommuner och andra som har egen anställd personal, se baksidan på bifogat informationsblad

Omräkning till skogskubikmeter		
Kubikmeter toppmått m ³ to	multiplieras med	1,46
Kubikmeter fast på bark, m ³ fub	multiplieras med	1,05
Kubikmeter fast under bark, m ³ fub	multiplieras med	1,20
Kubikmeter travat mått, m ³ t	multiplieras med	0,67
Kubikmeter stjälp mått, m ³ s	multiplieras med	0,40

Avverkning	Sätt X i tillämpliga rutor Om Ja, ange omfattning	Areal, hektar med 1 decimal	Volym m ³ sk	Andel självverksamhet i % av volymen	
				Huggning	Körning
Föryngringsavverkning					
Med eller utan fröträdställning(01)	☐ Ja → ☐ Nej				
Uttag av GROT i föryngringsavverkning					
GROT = grenar och toppar för energiändamål(02)	☐ Ja → ☐ Nej				
Gallring					
Beståndsvårdande utglesning av skog med tillvaratagande av virke.....(03)	☐ Ja → ☐ Nej				
Uttag av GROT i gallring (05)	☐ Ja → ☐ Nej				
Övrig avverkning					
All avverkning som inte är föryngringsavverkning eller gallring. Här redovisas t.ex. omhändertagna vindfällen, avverkning av fröträd eller överståndare samt avverkning på annan mark än skogsmark (t.ex. åkerholmar, vägkanter).....(04)	☐ Ja → ☐ Nej				

Skogsvård		Areal, hektar med 1 decimal	Om uttag vid röjning, redovisa volymen, m ³ sk	Andel själverksam- het i % av arealen
Röjning i plant- och ungskog Beståndsvårdande utglesning av skog där ingen eller nästan inget virke tillvaratas.....(11)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Maskinell markberedning.....(06)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Sådd.....(14)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Skogsgödsling.....(12)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Askåterföring.....(13)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Plantering All plantering som inte är hjälpplantering.....(07)	☐ Ja → ☐ Nej		→	
Hjälpplantering och omplantering Plantering för att förbättra alltför glesa planterings- bestånd samt kompletteringar av självföryngring.....(10)	→ ☐ Ja ☐ Nej	Antal plantor:	→	Andel själverksam- het i % av antal plantor

Frivilliga avsättningar på brukningsenheten

Avsnittet nedan handlar om frivilliga avsättningar, det vill säga ett område på minst 0,5 hektar sammanhängande produktiv skogsmark som du frivilligt har avsatt för naturvård, kulturmiljövård eller sociala värden.

Beslutet att spara området har du i så fall tagit utan några förpliktelser gentemot stat eller kommun. Det är alltså inte en följd av något myndighetsbeslut och ingen ersättning från stat eller kommun har betalats. Exempel på vad som kan vara en frivillig avsättning är undantagna arealer på certifierad mark eller NO/NS områden i gröna planer eller andra skogsbestånd som du sparar. Mark som omfattas av naturreservat, kulturresevat, nationalpark, biotopskydd eller naturvårdsavtal räknas inte som frivillig avsättning.

Om brukningsenheten har frivilliga avsättningar, redovisa då på nästa sida per avsättning dess beståndsnummer (en eller flera) eller annat identifikationsnummer om så finnes, areal, hur länge du tror att du kommer att låta området förbli en frivillig avsättning och typ av dokumentation. **Med dokumentation menas den typ av karta som avsättningen finns utritad på.** Kartan kan vara i pappers eller elektronisk form. **Om brukningsenheten har mer än 10 dokumenterade avsättningar löser du och konsulenten frågan på nästa sida vid intervjutillfället.**

Har du frivilliga avsättningar ?.....	☐ Ja	
	☐ Nej	→ Slut på frågor
Hur många frivilliga avsättningar har du?	Antal:	
Total areal av frivilliga avsättningar på brukningsenheten?	Hektar:
	

Var god vänd!

Lista på dina frivilliga avsättningar

OBS! Om brukningsenheten har mer än 10 avsättningar, tala med konsulenten om denna fråga!

	Identifikationsnr (ex vis beståndsnr) 0 = har inget idnr	Areal, hektar med 1 decimal	Trolig varaktighet på avsättningen A. Mindre än 10 år B. 10-30 år C. Mer än 30 år D. Vet ej	Dokumenterad (dvs. finns utritad på karta)	Typ av dokumentation A. skogsbruksplan B. annan förteckning över skogen på brukningsenheten C. på annat sätt, nämligen ...
1				☐ → Ja ☐ Nej
2				☐ → Ja ☐ Nej
3				☐ → Ja ☐ Nej
4				☐ → Ja ☐ Nej
5				☐ → Ja ☐ Nej
6				☐ → Ja ☐ Nej
7				☐ → Ja ☐ Nej
8				☐ → Ja ☐ Nej
9				☐ → Ja ☐ Nej
10				☐ → Ja ☐ Nej

Kommentarer

Datum
2009-02-04

Diariernr

Sveriges
lantbruksuniversitet

Bästa skogsägare!

Att låta certifiera sitt skogsbruk är något som blivit allt vanligare bland privatskogsägare. Orsakerna till detta kan vara många och skiftande liksom uppfattningarna om nyttan och följderna. Det är därför som vi – Gun Lidestav och Solveig Berg Lejon, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet – vänder oss till Dig med denna enkät. Undersökning är en del i forskningsprojektet, ”Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogskötsel inom det enskilda skogsbruket” och är också en viktig del i vår institutions samlade forskning om och för det privata skogsbruket.

Att just Du, tillsammans med 600 andra skogsägare, blivit utvald att representera den certifierade privata skogsägaren hänger samman med att Du för något år sedan medverkade i Skogsstyrelsens intervjuundersökning om åtgärder i det småskaliga skogsbruket. Det är också därför som enkäten administreras av Skogsstyrelsen och därigenom garanteras också fullständig sekretess gentemot oss. Det innebär att även om de uppgifter Du nu lämnar kan kopplas till de som Du tidigare lämnat så är Din identitet okänd för oss. De regler som gäller personuppgifter och sekretess är därigenom säkerställda i enlighet med 9 kap 4§ i sekretesslagen. Självfallet är det frivilligt att delta, men vi vore mycket tacksamma om Du vill bidra med Dina svar. Om många låter bli att svara finns det risk att den bild vi får fram av den certifierade skogsägaren inte återspeglar verkligheten.

Ägaruppgifterna är 1- 2 år gamla vilket innebär att en del skogsfastigheter har hunnit byta ägare. Om Du är en av dem som har avyttrat skogsfastigheten är vi ändå intresserade av Dina svar.

Enkäten som Du håller i Din hand innehåller 12 ”kryss”frågor och vi hoppas Du vill ägna några minuter av Din tid att besvara dessa. Om Du undrar över något är Du välkommen att ringa oss på nedanstående telefonnummer. Om Du vill kan Du be oss att ringa upp Dig. **Ditt ifyllda formulär skickar Du till oss i det bifogade svarskuvertet (inget frimärke behövs) senast den 27 februari 2009.**

Stort tack på förhand för Din medverkan!

Vill du ha ett FaktaSkog med resultat från denna undersökning? Skicka då bifogat vykort med Ditt namn och Din adress till SLU (inget frimärke behövs).

Gun Lidestav

Solveig Berg Lejon

Anders Grönvall

Kontakt: Sveriges lantbruksuniversitet

Skogsstyrelsen

E-post: Solveig.Berg@srh.slu.se

Anders.Gronvall@skogsstyrelsen.se

Tel arb: 090 786 82 74

036 35 93 75

Tel hem: 090 19 28 02

1. Varför lät Du certifiera Din skogsfastighet?

- Miljömässiga orsaker
- Ekonomiska orsaker
- Moraliska orsaker
- Påverkan från skogsägarförening
- Annat
- Vet ej

2. Har Du för avsikt att fortsättningsvis låta din skogsfastighet vara certifierad?

- Ja
- Nej
- Vet ej

3. Hur har skogscertifieringen påverkat Dig som skogsägare?

	Ja	Nej
Har blivit mer intresserad av skogsbruk	☐	☐
Har blivit mer intresserad av miljövard	☐	☐
Har blivit svårare att bedriva ett ekonomiskt skogsbruk	☐	☐
Det krävs mer arbete för mig som skogsägare	☐	☐
Har ökat mitt eget handlingsutrymme	☐	☐
Vet ej	☐	☐
Annat	☐	☐

4. Har skogscertifieringen medfört att Ditt sätt att sköta skogen förändrats totalt sett?

- Jag har blivit aktivare
- Jag har blivit passivare
- Ingen förändring
- Har inte utfört någon skötselåtgärd

Om Du på fråga 4 svarade "Har inte utfört någon skötselåtgärd" går Du vidare till fråga 8!

5. Hur har skogscertifieringen påverkat Ditt sätt att utföra följande åtgärder?

	Minskat	Lika	Ökat
Föryngringsavverkning	☐	☐	☐
Gallring	☐	☐	☐
Röjning	☐	☐	☐
Plantering	☐	☐	☐
Hjälplantering	☐	☐	☐
Sådd	☐	☐	☐
Övrig avverkning	☐	☐	☐
Markberedning	☐	☐	☐
Gödning	☐	☐	☐

6. Vilken är Din huvudsakliga målsättning med Ditt skogsbruk? – Välj **ett** alternativ!

- God ekonomisk avkastning
- Välskötta skogar
- Jakt
- Bevara / Öka skogens naturvärden
- Friluftsliv / Rekreation
- Annat

V.G.V

7. Har Du vid avverkning tagit hänsyn till något av nedanstående områden för gällande miljöstandard, jämfört med innan skogscertifieringen?

	Ja	Nej
Områden avsatta för naturvårdsändamål	☐	☐
Nyckelbiotoper	☐	☐
Områden med höga naturvärden	☐	☐
Blöt skogsmark och dikning	☐	☐
Kant- / skyddszoner / hänsynsytor	☐	☐
Naturvärdesträd / utvecklingsträd	☐	☐
Död ved	☐	☐
Lövträd	☐	☐
Bränning	☐	☐
Landskapsekologi och viltvård	☐	☐
Kulturmiljö	☐	☐
Rennäringen	☐	☐

8. Har skogscertifieringen av skogsfastigheten påverkat lönsamheten i Ditt skogsbruk?

- Ja, positivt
- Ja, negativt
- Nej, inte alls
- Vet ej

9. Vilken var Din inställning till skogscertifiering innan Du certifierade Din egen skogsbruksfastighet? – Välj **ett** alternativ!

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mycket positiv	Ganska positiv	Positiv	Ingen uppfattning	Negativ	Ganska negativ	Mycket negativ

10. Vilken är Din inställning till skogscertifiering efter att Du certifierat Din egen skogsfastighet? – Välj **ett** alternativ!

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mycket positiv	Ganska positiv	Positiv	Ingen uppfattning	Negativ	Ganska negativ	Mycket negativ

11. Anser du att skogscertifieringen är ett effektivt sätt att uppnå de nationella miljömålen?

- Ja
- Nej
- Vet ej

12. Anser Du att skogscertifiering är ett bra sätt att uppnå ett bärkraftigt skogsbruk? – Välj det (endast ett) alternativ som bäst motsvarar Din uppfattning!

- Ja, annars skulle marknaden bojkotta skogsprodukter
- Ja, det ger oss skogsägare bättre betalt för vårt virke
- Ja, skogscertifieringen säkerställer en god balans mellan skogsproduktion, miljövård och sociala intressen
- Ja, skogscertifieringen innebär att miljövärdena uppvärderas
- Nej, vi skogsägare skulle ändå få avsättning för våra skogsprodukter
- Nej, priset på certifierade skogsprodukter är för lågt
- Nej, skogscertifieringen innebär att miljöintressena övervärderas
- Nej, Skogsvårdslagen är tillräckligt för att säkerställa balansen mellan skogsproduktion, miljövård och sociala intressen

Tack för Din medverkan!